

آسان سنڌي ڪتاب

غيرمادري زبان

چوٿين ڪلاس لاءِ

سنڌ ٽيڪسٽ بڪ بورڊ، ڄامشورو، سنڌ

آسان سنڌي

چوٿين ڪلاس لاءِ

ڇپائيندڙ

سنڌ ٽيڪسٽ بڪ بورڊ، ڄام شورو

ڇپيندڙ: سنڌي ڪتاب گهر، ڪراچي

هن ڪتاب جا سڀ حق ۽ واسطا
سند تيڪسٽ بڪ بورڊ، ڄام شورو سند
وٽ محفوظ آهن.

لکندڙ:

ڊاڪٽر غلام علي الانا
ڊاڪٽر عبدالڪريم سنڊيلو

ايڊيٽر:

ڊاڪٽر غلام علي الانا
امداد حسيني

ڇپيندڙ:

رشيد اينڊ سنز پرنٽنگ پريس، ڪراچي

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سَبَقُ پَهريون

ڌڻي سڳورو

هن ساري جَهانَ کي ڌڻيءَ سڳوري پيدا ڪيو آهي. هُو
اسان سڀني جو خالق ۽ مالڪ آهي. هُن پنهنجي قُدرت سان
زمين، آسمان، سج، چنڊ ۽ تارا بڻايا آهن. هُن اسان جي سُڪَ
لاءِ پاڻي، اناج ۽ ٻيون اهڙيون ضروري شيون پيدا ڪيون آهن.
الله سائين ڏاڍو مهربان ۽ باجهارو آهي. هُو اسان سڀني
توڙي ٻين ساهوارن جي ڏينهن رات سنڀالَ لهي ٿو ۽ روزي
رسائي ٿو.

هُوَ هَر هنڌ حاضر آهي. اسان هُن کي نٿا ڏسون، پر هُو
اسان سڀني کي ڏسي ٿو. اسان جيڪي ڪم ڪريون ٿا، سي
سڀ هُو ڄاڻي ٿو. اسان جا لڪل ڪم به هُن کان ڳڻجها ڪين
آهن.

ڌڻيءَ سڳوري اسان کي، انهيءَ لاءِ پيدا ڪيو آهي ته
چڱا ڪم ڪريون ۽ چڱي چال هَلون.

اسان کي گهرجي ته ڌڻيءَ سڳوري کي ياد ڪريون ۽
سندس حُڪم تي هَلون.

مشق

(الف) هيٺين جملن ۾ خال ڀريو:

- ۱- هن ساري جهان کي پيدا ڪيو آهي.
- ۲- هن پنهنجي قدرت سان بڻايا آهن.
- ۳- الله سائين ڏاڍو ۽ آهي.
- ۴- هو هر هنڌ آهي.
- ۵- هن اسان کي انهيءَ لاءِ پيدا ڪيو آهي ته ڪريون ۽ چڱي هلون.

(ب) هيٺيان لفظ پنج پنج ڀيرا لکو:

خالق - باجهارو - روزي - ڳجهو - حڪم

(ج) هيٺيان لفظ پنهنجي جملن ۾ ڪم آڻيو:

ڌڻي سڳورو - خالق - آسمان - مهربان - حاضر

(د) پڙهو ۽ جملا پورا ڪريو:

- ۱- اسان کي الله تعاليٰ جو حڪم آهي ته محنت ڪر
- ۲- مون کي استاد جو حڪم آهي ته انصاف ڪريو
- ۳- مون کي بابا جو حڪم آهي ته قانون تي هلو
- ۴- اسان کي سرڪار جو حڪم آهي ته سچ ڳالهائ
- ۵- اسان جو فرض آهي ته سچ ڳالهايون
- ۶- منهنجو فرض آهي ته سچ ڳالهايان

سَبَقُ ٻِيُو

منهنجا مڻڙا مولا سائين!

پُون جا، اُپ جا، سڀ جا سائين!
منهنجا مڻڙا مولا سائين!

سَرَنهين جا گل پيلا پيلا،
مَٿَرَن جا گل نيلا نيلا،
پوپَٽَ ٺاهيئَ ڪهڙا سائين!
منهنجا مڻڙا مولا سائين!

پيءُ جي دل ۾، ماءُ جي دل ۾،
پيڻ جي دل ۾، ڀاءُ جي دل ۾،
پيار ڪيو تو پيدا سائين!
منهنجا مڻڙا مولا سائين!

الله سائين! ڏي ايمان،
ڀائر آهيون سڀ انسان،
تنهنجا ٻانها، بندا سائين!
منهنجا مڻڙا مولا سائين!

- استاد بخاري

مشق

(الف) هيٺين سوالن جا جواب ڏيو:

- ۱- الله سائينءَ ڇا ڇا اُپايو آهي؟
- ۲- شاعر، الله سائينءَ کان ڪهڙي دُعا گهري ٿو؟

(ب) هيٺيان لفظ لکو:

مٺڙا - پائڙ - سرنهين - پون - اُپ - ٻانها

(ج) خال ڀريو:

الله سائين ڏي

..... آهيون سڀ انسان.

تنهنجا ٻانها

..... مولا سائين

(د) ڏنگين مان لفظ چونڊي خال ڀريو:

- ۱- سرنهين جا گل..... ٿيندا آهن. (نيلا، پيلا، اڇا)
- ۲- پيٽ ۽ پاءُ جي دل ۾..... پيدا ڪيو (پيار، لالچ، نفرت)
- ۳- الله سائين..... ڏي (دولت، ايمان، صحت)

سبقُ ٽيون

مير غلام محمد خان ٽالپر

مير غلام محمد خان ٽالپر ٽنڊي باگي ۾ جنم ورتو. تعليمي ۽ سماجي خدمتن جي ڪري، سندس نالو سنڌ ۾ وڏي عزت ۽ احترام سان ورتو ويندو آهي.

مير صاحب هڪ وڏي جاگيردار هوندي به پنهنجو وقت فقيري ۽ غريبيءَ ۾ گذاريندو هو. جاگير جي پيدائش جو وڏو حصو غريبن ۽ مسڪينن کي خيرات طور ڏيئي ڇڏيندو هو.

دنيا جي لاهين چاڙهين مان لنگهڻ ڪري، کيس غريبن جي حالتن جو گهڻو آزمودو هو.

انهيءَ ڪري کيس خيال ٿيو ته سنڌ ۾ غريبن ۽ مسڪينن جي ٻارن کي تعليم ڏيارڻ جو بندوبست ڪجي. انهيءَ ارادي سان هن پنهنجي ڳوٺ، ٽنڊي باگي ۾ پهرين هڪ ننڍو

انگريزي اسڪول ڪولڻ جو بندوبست ڪيو. ان سان گڏ
بورڊنگ هائوس به ڪولياڻين، جنهن ۾ شاگردن کي کاڌو پيتو
مفت ڏيڻ جو بندوبست ڪيائين.

ڪجهه عرصي کان پوءِ شهر جي ٻاهران هاءِ اسڪول ۽
هاسٽل لاءِ هڪ عاليشان عمارت جوڙايائين، جتي ٻين سان
گڏ هارين نارين جي ٻارن کي به آڻي تعليم ڏيارياڻين. اهو
اسڪول اڃا تائين قائم آهي ۽ ”مير غلام محمد ٽالپر
گورنمينٽ هاءِ اسڪول“ جي نالي سان مشهور آهي.

مير صاحب هڪ رحمدل ۽ ديندار انسان هو. سرءُ جي
موسم ۾ جڏهن لاڙ ۾ موسمي تپ پکڙجي ويندو هو، تڏهن
هو پنهنجي خرچ سان ڊاڪٽر گهراڻي، ٽي مهينا غريبن جو
مفت علاج ڪرائيندو هو.

مير صاحب زناني تعليم ۽ صحت لاءِ به خاص بندوبست
ڪيو، تندي باگي ۾ چوڪرين جي تعليم لاءِ اسڪول
ڪولياڻين.

زالن جي علاج لاءِ هڪ ڊاڪٽريائي رڪيائين ۽ ويمر گهر
به قائم ڪيائين. اهڙيءَ طرح لڪَ چپَ ۾ ڀلائيءَ جا ٻيا
آنيڪ ڪم ڪيائين.

انگريز سرڪار سندس خدمتن جو قدر ڪندي کيس
 ”خان بهادر“ جو لقب ڏنو.

هن نيڪ ۽ سخي مرد سنه ۱۹۳۲ع ۾ وفات ڪئي.
 هر سال ٽنڊي باگي ۾ سندس ورسِي ملهائي ويندي آهي.

مشق

(الف) هيٺين سوالن جا جواب ڏيو:

- ۱- مير غلام محمد ٽالپر ڪٿي جنم ورتو؟
- ۲- هو ڪهڙي خاندان سان تعلق رکندو هو؟
- ۳- هن غريبن جي ٻارن لاءِ تعليم جو بندوبست ڇو ڪيو؟
- ۴- هن ڪهڙا ڪهڙا خير جا ڪم ڪيا؟
- ۵- انگريزن هن کي ڪهڙو لقب ڏنو؟

(ب) ڏنگين مان لفظ چونڊي صحيح جواب ٺاهيو:

- ۱- ٽنڊي باگي جي ٻاهران (هائ اسڪول، اسپتال، مسافر خانو)
 قائم ڪيائين.
- ۲- مير صاحب وڏي جاگيردار هوندي به (غريبي، تونگري، شان و
 شوڪت) واري زندگي گذاريندو هو.
- ۳- (تعليمي ۽ سماجي، سياسي ۽ ادبي) خدمتن ڪري سندس
 نالو وڏي عزت ۽ احترام سان ورتو ويندو آهي.

۴- مير صاحب (زناني تعليم، بواءِ اسڪائوٽس) جو پڻ
بندوست ڪيو.

(ج) هيٺين لفظن جا ضد لکو:

عزت - فقيري - هاري - سرءُ

(د) ڏنڪين مان لفظ چونڊي خال ڀريو:

۱- ٽنڊو باگو..... ضلعي جو هڪ تاريخي (بدين، ٺٽو، سکر)
شهر آهي.

۲- موسمي تپ..... جي موسم ۾ پکڙيو آهي. (بهار، سياري،
سرءُ)

۳- مير غلام محمد ٽالپر جو نالو..... خدمتگارن ۾ شمار
ٿئي ٿو. (تعليمي، سياسي، ادبي)

سبقُ چوٿون

ٻار جو ڪارنامو

ٻارو! اڃ اوهان کي نَوَن سالن جي هڪ ڏاهي نينگر جي
ڳالهه ٿو ٻڌايان. الهه رکڻي نالي هڪ چوگر، سنڌي چوٿين
ڪلاس ۾ پڙهندو هو. هو روزانو پنهنجي ڳوٺ بادل پنهور

ڪان، دادوءَ پڙهڻ ويندو هو. هڪ ڏهاڙي عيد جي موڪل
ڪري، ڳوٺ جي ٻين چوڪرن سان گڏجي، ڀر واري ڳوٺ

هيٽم جتوئي ويو. گهمندي گهمندي هو ريل جي پٽي تي اچي بيٺو. هن ريل جو پتو پڳل ڏسي، خيال ڪيو ته جيڪڏهن ريل گاڏي هتان لنگهندي ته ڪري پوندي. ان خيال ۾ ئي هو ته لاڙڪاڻي طرف کان ”موئن جو دڙو ايڪسپريس“ ايندي ڏنائين. هن ڇا ڪيو، جو ريل جي پٽي جي وچ تي بيهي، گاڏيءَ کي بيهارڻ لاءِ هٿ سان اشارا ڪرڻ لڳو. جڏهن گاڏي کيس ويجهو آئي ته به بيٺو رهيو! نيٺ گاڏي بيهي ويئي. ڊرائيور ۽ گارڊ، ٻنهي ريل جو پتو پڳل ڏسي، چوڪري کي شاباس ڏني ۽ کيس انعام پڻ ڏنو.

پاڪستان سرڪار به چوڪري جي ان نيڪ ڪم جو قدر ڪندي، کيس اسڪالرشپ ۽ ٻارهين ڪلاس تائين مفت تعليم ڏيارڻ جو اعلان ڪيو ۽ کيس انعام پڻ ڏنو.

ٻارو، جيڪڏهن الهه رکيو ايڏي همٿ نه ڪري ها ته ريل گاڏي پٽي تان ڪري پوي ها ۽ ڪيتروئي جاني ۽ مالي نقصان ٿئي ها. اسان کي به گهرجي ته اهڙي وقت سر جو سانگو نه ڪريون ۽ پنهنجي جان جوڪي ۾ وجهي به، ملڪ جي خدمت ڪريون.

مشق

(الف) خالي خانن ۾ لکي لفظ ٺاهيو:

ر	گ		ي	ن
	ا	ل	ع	ا
ن	ا		ن	ا
ي	ڙ	ا		ڌ
م	ا		ن	ا

(ب) ڏنگين مان لفظ چونڊي صحيح جواب ٺاهيو:

۱- اله رکني نالي نينگر..... کلاس ۾ پڙهندو هو.

(انين، ڏهين، چوٿين)

۲- هو روزانو..... پڙهڻ ويندو هو.

(دادو، جوهي، سيوهڻ)

۳- عيد جي موڪل تي هو..... گهمڻ ويو.

(لکي، منيجر، هيٽر جتوئي)

۴- ريل جو پٽو..... ڏٺائين.

(پيگل، جڙيل، ڌار)

۵- اُن خيال ۾ هو ته لاڙڪاڻي طرف کان..... ايندي ڏٺائين.

(خيبرمیل، ڪراچي ايڪسپريس، موٽر جو ڌڙو ايڪسپريس)

(ج) هيٺيان لفظ پنج پنج پيرا لکو:

ڏاهي، ڳالهه، ڳوٺ، هٿ، ڏسي

سبقُ پنجون

صحت ۽ صفائي

گلو، ڪهڙو نه گڏلو تو ڏسڻ ۾ اچين! مان سمجهان ٿو ته ٻن ٽن ڏينهن کان وهنجڻ به ڇڏي ڏنو اٿيئي. ڏس ته تو مان ڪهڙي نه ڪني بانس پيئي اچي. شايد ڏندڻ به ڪونه ڏيندو آهين. ڪپڙا به ڪهڙا نه ميرا اٿيئي. پري ٿي بيهه! چوڻ پيو ته مٿي ۾ سور ۽ تپ اٿم، سو ڇو نه ٿيندو؟ هيءُ سڀ گڏائيءَ کان ٿيو اٿيئي. هائي ٻڌ: صبح ٿئي ته ڏندڻ ڏجي. تازي پاڻيءَ سان وهنجڻ ڪپي، صاف ڪپڙا پائجن. هروڀرو اچن ڪپڙن پهرڻ جي ڪا ضرورت ڪانهي. ڪپڙا سادائي هجن، پر اڇا اجرا هجن. صفائي ڪندين ته سڀڪو پيو پائيندو. صاف رهڻ ڪري، بيماري به ويجهي نه ايندي ۽ سدائين تندرست گذاريندين. جيڪڏهن توکي پنهنجي صحت جو خيال آهي ته جيئن توکي چيو اٿم، تيئن وڃي ڪج.

مشق

(الف) هيٺين سوالن جا جواب ڏيو:

- ۱- ڪپڙا ڪهڙا پائڻ کپن؟
- ۲- ڏندن ڏيڻ مان ڪهڙا فائدا آهن؟
- ۳- صاف ڪپڙا ڇو پائڻ گهرجن؟

(ب) هيٺين لفظن جا ضد لکو، جيئن:

- ميرا _____ صاف
 گدلو _____
 بانس _____
 تازو _____
 سادا _____
 اڇا _____
 ويجهي _____

(ج) غلط ڳالهين جي سامهون × نشان ڏيو ۽ صحيح ڳالهين

جي سامهون ✓ نشان ڏيو:

- ۱- صبح ٿئي ته ڏندن ڏجي.
- ۲- ڪپڙا سادا نه پر اڇا پائڻ گهرجن.
- ۳- صاف رهڻ ڪري بيماري ويجهي ڪانه ايندي.
- ۴- تازي پاڻيءَ سان وهنجڻ کپي.

سَبَقُ چُهون

نَعْتُ

خُدا جو پيارو، اسان جو نبي،
 سَدا جيءَ حيارو، اسان جو نبي.
 اَچڻ ساڻ تَنهن جي، ٿيو روشن جِهان،
 آهي نُور سارو، اسان جو نبي.
 ٻڏا جي گناهن ۾، تن لاءِ ٿيو،
 ڪَنڌي ۽ ڪنارو، اسان جو نبي.
 غَريبَن اُجهو، اوڻ ۽ آسرو،
 وڏي شان وارو، اسان جو نبي.
 نَبين ۾ پويون، نبي پاڪ ٿيو،
 سونهارو، موچارو، اسان جو نبي.

- حڪيم فتح محمد سيوهاڻي

مشق

(الف) هيٺين سوالن جا جواب ڏيو:

- ۱- خدا جو پيارو نبي سڳورو ڪير آهي؟
- ۲- اسان جي نبي سڳوري جي اچڻ ڪري جهان ڪيئن ٿيو؟
- ۳- غريبن جو آجهو ۽ آسرو ڪير آهي؟
- ۴- نبين ۾ پويون نبي ڪير آهي؟

(ب) هڪ جهڙن آوازن وارا يعني هم قافيا لفظ ٺاهيو: جيئن:

پيارو ————— جيارو

نيارو —————

وارو —————

سونهارو —————

(ج) هيٺيان لفظ پنج پنج پيرا لکو:

سدا- جيارو- نور- ڪنڌي- آجهو- اوڻ- سونهارو- موچارو.

(د) هيٺيان خال ڀريو:

خدا جو پيارو اسان جو نبي

..... اسان جو نبي

اچڻ سان تنهن جي.....

آهي نور سارو.....

سبقُ ستون

سنڌ

هيءَ سنڌ جو نقشو آهي. سنڌ، پاڪستان جو ڏکڻ وارو

صوبو آهي. سنڌ جي اُتر ۾ پنجاب، ڏکڻ ۾ عربي سمنڊ ۽ ڪڇ جو رڻ، اولھ ۾ بلوچستان ۽ اوڀر ۾ هندستان جو راجپوتانا صوبو آهي.

اسان جي سنڌ ۾ ايڪيه ضلعا آهن. سنڌ جي گاديءَ جو هنڌ ڪراچي آهي، جو مشهور سامونڊي بندر پڻ آهي. سنڌ کي سنڌوندي

آباد ڪري ٿي. اها سنڌ جي وچ مان وهي، ڪيئي بندر وٽ، عربي سمنڊ ۾ ڇوڙ ڪري ٿي.

هن صوبي جي لاڙڪاڻي ضلعي ۾ موئن جو دڙو جُھونو
يادگار آهي. سڄي دنيا مان، هن دڙي کي ڏسڻ لاءِ سياح ايندا
آهن.

سند صوبي جي ٻولي سنڌي آهي. شاه عبداللطيف ڀٽائي،
سند جو وڏي ۾ وڏو شاعر ٿي گذريو آهي. هن جي ڪلام کي
”شاه جو رسالو“ چئبو آهي.

پاڪستان ۽ هندستان جي سڀني صوبن کان اڳ اسلام،
سند ۾ آيو، جنهن ڪري سنڌ کي ”باب الاسلام“ چيو ويندو
آهي.

مشق

(الف) هيٺين سوالن جا جواب ڏيو:

- ۱- سنڌ صوبي جي ڏکڻ ۾ ڇا آهي؟
- ۲- سنڌ صوبي ۾ گهڻا ضلعا آهن؟
- ۳- سنڌ جو وڏي ۾ وڏو شاعر ڪير آهي؟
- ۴- سنڌ کي ”باب الاسلام“ چوڻو چئجي؟

(ب) ڏنگين مان لفظ چونڊي جملن ۾ خال ڀريو:

- ۱- سنڌ پاڪستان جو..... وارو صوبو آهي. (اولھ، اتر، ڏکڻ)
- ۲- سنڌ ۾..... ضلعا آهن. (پنڊرهن، ايڪيه، اٺ)

۳- سنڌ صوبي جي گاديءَ جو هنڌ آهي. (ڪراچي،

حيدرآباد، سکر)

۴- سنڌ جو وڏي ۾ وڏو شاعر آهي. (سچل، شاه

عبداللطيف ڀٽائي، سانگي)

۵- سنڌ کي ندي آباد ڪري ٿي. (سندو ندي، حب، راوي)

(ج) هيٺ ڏنل لفظن جا جمع ٺاهيو، جيئن:

گهوڙو ————— گهوڙا

صوبو —————

نقشو —————

دڙو —————

وڏو —————

سَبَقُ اَنُون

مون کي پاڻي پيار

مون کي ڏاڍي اُج لڳي آهي.
آڏيءَ کان گلاس وٺ.

مون کي پاڻي پيار.

گهگهيءَ مان پاڻي پيار.

هوءَ ڏس، ٻاهر اڳڻ ۾ گهگهي آهي.

گهگهي پٽ وٽ آهي.

هاڻي گلاس ۾ پاڻي ڀر.

صاف هٿن سان گلاس ۾ پاڻي وجه.

هاڻي گلاس مون کي ڏي.

پوءِ، گهگهي در وٽان ڪڍ.

اها پٽ تان ڪڍ.

گهگهي پٽ تي نه رک.

گهگهي گهڙامنجيءَ تي رک.

مشق

(الف) هيٺيان خال ڀريو:

۱- مون کي ڏاڍي..... لڳي آهي.

۲- مون کي..... پيار.

۳- گهگهي..... وٽان ڪٺ.

۴- گهگهي..... تي رک.

(ب) پنج پنج پيرا لکو:

وٺڻ، پيارڻ، ڀرڻ، ڪٺڻ، رکڻ.

(ج) هيٺين لفظن جون معنائون ڏيو:

اڃ، اڱڻ، در، پٽ، گهڙامنجي.

(۴) شين جا نالا لکو:

سَبَقُ نائون

مڪليءَ جو سير

مڪلي ٽڪري سنڌ جي قديم شهر ٺٽي جي ويجهو قومي شاهراه تي آهي. هتي ڪيترائي تاريخي آثار ۽ يادگار آهن. هتي هڪ وڏو قبرستان آهي. هن قبرستان ۾ سنڌ جي ڪن بادشاهن، اميرن، وزيرن، شهزادن، شهزادين، ولين، درويشن ۽ عالمن جون مزارون ۽ مقبرا آهن. اهي مقبرا ڏسڻ لاءِ هتي پري پري کان سياح ايندا آهن.

انهن مقبرن ۾ ڪم آندل پٿر تي اُڪر جو سٺو ڪم ٿيل آهي. مقبرن ۽ انهن جي ديوارن تي اُڪريل ڌار ڌار قسمن جي گلن، شڪلين ۽ ڊزائينن کان سواءِ قرآن شريف جون آيتون پڻ اُڪريل آهن.

هن ٽڪريءَ تي پاڪستان سرڪار جي آثار قديم کاتي جي آفيس ۽ مسافر خانو ٺهيل آهي. هتي ڊگري ڪاليج، ڊپٽي ڪمشنر جي آفيس ۽ ٻيون آفيسون پڻ آهن.

مشق

(الف) هيٺين سوالن جا جواب ڏيو:

- ۱- مڪلي ٽڪري ڪٿي آهي؟
- ۲- مڪلي ٽڪري ڇا کان مشهور آهي؟
- ۳- مڪليءَ جي قبرستان ۾ ڪنهن جون ڪنهن جون مزارون ۽ مقبرا آهن؟
- ۴- مڪليءَ تي پري پري کان سياح ڇو ايندا آهن؟

(ب) صحيح ڳالهين تي ✓ نشان ڏيو ۽ غلط ڳالهين تي × نشان ڏيو:

- ۱- مڪلي ٽڪري ڪراچيءَ جي ويجهو آهي.
- ۲- مڪليءَ تي سياح گهمڻ ايندا آهن.
- ۳- مڪليءَ تي رهڻ لاءِ ڪابه سهولت ڪانهي.

(ج) هيٺين لفظن جا جمع ٺاهيو، جيئن

ٽڪري ————— ٽڪريون

مزار —————

..... دیوار

..... قبر

..... شکل

(د) پڙهو ۽ یاد گریو:

اچڻ	اچُ	اچو
وڃڻ	وڃُ	وڃو
لکڻ	لکُ	لکو
پڙهڻ	پڙهُ	پڙهو
هَلڻ	هَلُ	هَلو

سبقُ ڏهون

نوري نماڻي

سنڌ جي سمي حاڪم ڄام تماچيءَ جي وقت ۾، نئي جي ويجهو، ڪينجهر ڍنڍ تي مهاڻا رهندا هئا. وڻن نوريءَ نالي، هڪ نينگري هوندي هئي، جنهن جي صورت ۽ سيرت جي ڪهڙي ساراهه ڪجي!

هڪ لڱا ڄام تماچي، ٻيڙيءَ ۾ چڙهي، ڪينجهر ڍنڍ جو سير پئي ڪيو ته اوچتو سندس نظر وڃي، نوريءَ تي پئي. هوءَ کيس گهڻو وڻي ويئي، جنهن ڪري مهاڻن کان، نوريءَ جو سڱ گهريائين، مهاڻن جي ته الله ٻڌي! هڪدم وڏي خوشيءَ سان قبول ڪيائون.

نوريءَ کي ڄام تماچي ڏاڍو پائيندو هو، پر تڏهن به نوريءَ جو من نه وڌيو. سدائين نياز ۽ نئڙت سان هلندي هئي. هڪ ڀيري نوريءَ جي نماڻائي ۽ نياز جي پرک لهن لاءِ ڄام سڀني راڻين کي چوائي موڪليو ته: ”اڄ اوهان تيار ٿي ويهجو، دل جنهن کي چاهيو، تنهن کي پاڻ سان سير تي وٺي ويندس.“ سڀني راڻين عمدا ويس وڳا ۽ هار سينگار ڪيا، پر

نوري پنهنجو اباڻو وڳو اوڍي، ويهي رهي. ڄامر جڏهن محلات
۾ آيو، تڏهن نوريءَ جو نياز ڏسي، ڏاڍو خوش ٿيو ۽ پاڻ سان
سير تي وٺي ويس.
انسان کي گهرجي ته سدائين نياز ۽ نٽرت سان هلي.

مشق

(الف) ڏنگين مان لفظ چونڊي خال ڀريو:

۱- ڏند تي مهاڻا رهندا هئا.

(ڪينجهر، منچر، هاليجي)

۲- ڄامر تماچيءَ جي نظر وڃي..... تي پئي.

(سسئي، مارئيءَ، نوريءَ)

۳- نوري سدائين..... ۽..... سان هلندي هئي.

(صبر ۽ توڪل، نياز ۽ نٽرت، هٿ ۽ وڏائي)

۴- ڄامر تماچي..... گهراڻي جو حاڪم هو.

(ٽالپر، ڪلهوڙا، سما)

(ب) ھینین لفظن جا ضد ڏيو:

..... ويجهو

..... ساراھه

..... چڙهي

..... نئڙت

..... خوش

(ج) نوان لفظ ٺاهيو، جيئن:

..... رهڻ رهيو

..... ٻڌڻ

..... گهرڻ

..... موڪلڻ

..... کڻڻ

سَبَقُ يارھون
سُهڻا تارا

چرخ تي شام جو چمڪڻ وارا!
سونهن سان پنهنجي بهڪڻ وارا!

سُهڻي سُهڻي صورت تهنجي،
دل کي وڻندڙ مورت تهنجي.

چرخ جي اک جو آهين تارو،
چنڊ جو ننڍڙو بچڙو پيارو.

رات جي رونق تون تو وڌائين،
واڻهڙن کي واڻ پَسائين.

اُبر اچي ٿو، هاڻي لکي وڃ!
رات جي اوڻ ۾ جلد چپي وڃ!

پهر پڪو ويو رات جو گذري،
هاڻي سُمهي ڪر نندڙي مٺڙي!

مشق

(الف) هٺيان خال ڀريو:

چرخ تي شام جو.....

..... بهڪڻ وارا.

سهڻي سهڻي صورت تنهنجي

..... مورت تنهنجي

رات جي تون ٿو وڌائين

واٽهڙن کي.....

(ب) هيٺين لفظن جون معنائون ڏيو، جيئن:

چرخ — آسمان

..... بهڪڻ

مورت..... واٽهڙو.....

(ج) هم قافيا لفظ لکو، جيئن:

چمڪڻ — بهڪڻ

..... صورت

..... تارو

..... وڌائين

(د) پڙهو ۽ ياد ڪريو:

بهڪڻ — بهڪُ

چمڪڻ — چمڪُ

وٽڻ — وٽ

ڪپڻ — ڪپُ

(31)
سبقُ ٻارھون

ڳئون

ڳئون گھرو جانور آھي. ڪن جو رنگ اڇو، ڪن جو ڪارو ۽ ڪن جو ڳاڙھو ٿيندو آھي ۽ ڪي چٽڪريون به ٿينديون آھن.

صبح جو ڌنار، گھرن مان ڳئون ڪاھي، جھنگ ڏانھن ويندا آھن. ڏينھن جو جھنگ ۽ ٻنن مان چاري، پاڻي پياري، شام جو گھرن ۾ پھچائي ويندا آھن. رات جو ڳئون کي مالڪ چارو ڏيندا آھن.

ڳئون گھر ۾، جنھن ھنڌ ٻڌجي، تنھن کي وٽان چئبو آھي. ھوڻ صبح ۽ سانجھي ۾ کير ڏيندي آھي. کير پيئڻ کان سواءِ، چانھ ۾ به ڪم ايندو آھي. ان کي ڪاڙھي، مائو، برفي ۽ پيڙا به ٺاھيندا آھن. کير کي جمائي، ڌوئرو ٺاھيندا

آهن. ڏوئري کي ولوڙي، ان مان مڪڻ ڪيندا آهن ۽ باقي جيڪي بچي، تنهن کي ڏڏ چوندا آهن. مڪڻ مان گيهه به نهندو آهي.

ڳئون، گابا ۽ گابيون ڏيندي آهي. گابا جڏهن وڏا ٿين، تن کي ڏاند چئبو آهي. ڏاند، بيل گاڏيءَ ۾ ٻار ڍوئڻ ۽ زمين ۾ هر ڪاهڻ لاءِ ڪم ايندا آهن.

مشق

(الف) هيٺين سوالن جا جواب ڏيو:

- ۱- ڳئون جا رنگ ڪهڙا ٿيندا آهن؟
- ۲- ڳئون کي چارڻ لاءِ ڪير ڪاهي ويندا آهن؟
- ۳- ڪير ڪهڙي ڪم ايندو آهي؟

(ب) صحيح ڳالهين تي ✓ نشان ڏيو ۽ غلط ڳالهين تي ✗
نشان لڳايو.

- ۱- ڳئون گهرو جانور ناهي.
- ۲- ڏنار ڳئون ڪاهي جهنگ ڏانهن ويندا آهن.

۳- ڳئون گهرن ۾ جنهن هنڌ ٻڌبي آهي، ان کي طبيلو چئبو آهي.

۴- هوءَ صبح ۽ سانجهي کير ڏيندي آهي.

۵- کير مان برياني ٺهندي آهي.

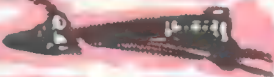
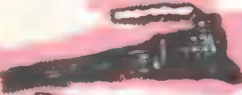
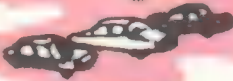
(ج) هيٺين اسمن مان جمع جا واحد ۽ واحد جا جمع ٺاهيو:

واحد	جمع
گهر
اچو
گابي	گابا
بني
رات

(د) ڪن به پنجن رنگن جا نالا لکو:

سَبَقُ تيرهون

موٽر ۽ ريل گاڏي

هيءُ تڪو موٽر آهي.

هيءُ تڪا موٽر آهن.

موٽر تڪو هلي ٿو.

سڀ موٽر تڪا هلن ٿا.

هيءُ تڪي گاڏي آهي.

هي تڪيون گاڏيون آهن.

گاڏي تڪي هلي ٿي.

ريل گاڏيون تڪيون هلن ٿيون.

آءٌ ڍرو هلان ٿو.

آءٌ اسلم ڍرا هلون ٿا.

اسين ڍرا هلون ٿا.

اسين موٽر ۽ ريل گاڏيءَ کان ڍرا هلون ٿا.

مشق

(الف) خال ڀريو:

تڪو- تڪا	هيءُ..... موٽر آهي.
موٽر- موٽرَ	هي..... موٽر آهن.
هلي ٿي- هلن ٿيون تڪو هلي ٿو.
آءُ- اسين تڪا هلن ٿا.
	گاڏي تڪي.....
	گاڏيون تڪيون.....
 تڪو هلان ٿو.
 تڪا هلون ٿا.

(ب) جملا ٺاهيو:

آهي- آهن	سياڻا چوڪرا- سياڻو چوڪرو	آءُ- اسين
آهين- آهيو	چڱيون چوڪريون- چڱي چوڪري	تون- توهين
آهيان- آهيون		هو- هوءَ- هو

(ج) ياد ڪريو:

آءُ لکان ٿي- اسين لکون ٿيون.	آءُ لکان ٿو.- اسين لکون ٿا.
تون لکين ٿي- توهين لکو ٿيون.	تون لکين ٿو.- توهين لکو ٿا
هوءَ لکي ٿي- هو لکن ٿيون.	هو لکي ٿو.- هو لکن ٿا.

سبقُ چوڏهون
اندو فقير

”ابا هيءُ ڪير آهي؟“

”بابا، هيءُ اندو فقير آهي، هن کي بازار ۾ بيٺل ڏٺم،
ويچارو بيٺورهيو، پر ڪنهن به هن ڏانهن نه نهاريو. مون کي
مٿس رحم آيو ۽ کيس گهر وٺي آيس.“

”فقير سائين، تون ڪير آهين؟“

”سائين، مان هڪ جڏو آهيان. بازار ۾ بيٺو هوس ته
من ڪجهه ملي. پر ڪنهن به ڪجهه نه ڏنو. ڏٺي، اوهان جي
نينگر کي خوش رکي. مون کي هت وٺي آيو ۽ ماني ڏنائين.“
”شاباس پٽ! هيئن جي مدد ڪرڻ ۽ بکين کي ماني

ڪارائڻ، ثواب جو ڪم آهي. ڏس فقير توکي ڪيئن نه پيو
دعائون ڪري!

مشق

(الف) هيٺين سوالن جا جواب ڏيو:

- ۱- چوڪري بازار ۾ ڪنهن کي ڏٺو؟
- ۲- چوڪرو فقير کي ڪيڏانهن وٺي ويو؟
- ۳- چوڪري جي پيءُ فقير کان ڇا پڇيو؟
- ۴- فقير ڇا چيو؟

(ب) خال ڀريو، جيئن:

لکڻ	_____	لکُ	_____	لکندو	_____
ڊوڙڻ	_____		_____		_____
ڏسڻ	_____		_____		_____
ڪڍڻ	_____		_____		_____
۲- جهلڻ	_____	جهل	_____	جهليندو	_____
ٽاهڻ	_____		_____		_____
هٽائڻ	_____		_____		_____
پرڻ	_____		_____		_____

(ج) ڄملا ٺاهيو:

اڃ	سومر، اڱارو، اربع، خميس،	آهي، هو،
سيائي - ڪالهه	جمع، چنڇر، آچر	ٿيندو، ايندو.

سَبَقُ پندرھون

وَطَنَ جِي حُب

وطن جي مُحَبَّتَ جِي آ، هيءَ نشاني.
 تہ ڪنهن کي نہ سمجھون سَنَدَسَ مَتَّ ۽ ٿاني.
 پنهنجي لاءِ سَمجھونسَ جَانِبُ ۽ جاني،
 مَتَسَ جَانِ صَدَقِي ڪَرِيُون ۽ جَوَانِي.
 پنهنجي ديسَ جو ويسَ پوشاڪَ پهرِيُون،
 نہ ديسي شينَ جھڙيون پانيون ڪي پهرِيُون.
 وطن جي رهاڪن کي تُو پاءُ پانيان،
 وطن کي تُو پنهنجي مٺي ماءُ پانيان.
 نہ ڪنهن ۾ بہ ڪو پيدُ ۽ پاءُ پانيان،
 انهيءَ ۾ ئي تُو ساز ۽ ساءُ پانيان.
 وطن جي محبت جِي آهي تقاضا،
 رهون پاڻ ۾ گڏجي سڀ جڻ سڳا پا.

- حڪيم فتح محمد سيوهاڻي

مشق

(الف) هيٺين سوالن جا جواب ڏيو:

- ۱- وطن جي محبت جي ڪهڙي نشاني آهي؟
- ۲- شاعر ڪهڙي ديس جي پوشاڪ پائڻ لاءِ چوي ٿو؟
- ۳- اسان کي پنهنجي وطن لاءِ ڇا ڪرڻ کپي؟

(ب) هيٺين لفظن جا هم قافيا لفظ ڏيو:

_____ نشاني

_____ جاني

_____ پاءُ

(ج) نوان لفظ ٺاهيو، جيئن:

جوان _____ جواني

_____ نشان

_____ بيمار

_____ دوست

_____ ديس

(د) ڪن به پنجن پکين، پنجن ميون ۽ بدن جي پنجن عضون

جا نالا لکو:

سَبَقُ سورھون

مور

مورُ هڪ تمام سُهڻو پکي آهي. سندس ڳچي ڊگهي ۽
 نيري رنگ جي ٿيندي آهي. هن جي مٿي تي هڪ چوٽي
 ٿيندي آهي، جنهن کي گلنگي
 چئبو آهي. انهيءَ ڪري هن جو
 مٿو ڏاڍو سُهڻو ڏسڻ ۾ ايندو
 آهي.

مور جو پُچ ڊگهو ٿيندو
 آهي، جنهن ۾ تمام سُهڻا
 گَنپ هوندا آهن. هر هڪ گَنپ
 تي گول ٽڪي اٿس، جنهن ۾
 پيلو، سائو ۽ نيو رنگ هوندو
 آهي. انهن ٽڪين جي ڪري،

مور جي گَنپن ۾ ڏاڍي سُونهن ٿئي ٿي.

مور جي ماديءَ کي ڊيل چئبو آهي. جڏهن مور خوشيءَ ۾
 ايندو آهي، تڏهن نچڻ لڳندو آهي ۽ پنهنجا پُچ وارا گَنپ اُڀا
 ڪري، تيزيندو آهي، تڙيل گَنپ، وڃڻي وانگر ٿي بيهندا آهن ۽
 مور کي وڌيڪ سُهڻو بڻائيندا آهن.

مشق

(الف) هيٺين سوالن جا جواب ڏيو:

- ۱- مور جي ڳچيءَ جو رنگ ڪهڙو ٿيندو آهي؟
- ۲- مور ڪڏهن نچندو آهي؟
- ۳- مور جي ماديءَ کي ڇا چئبو آهي؟

(ب) هيٺين لفظن جي معنيٰ ڏيو:

چوٽي - ڊيل - سُونهن - ڪنڀ.

(ج) غال ڀريو:

ڪي	۱- گهوڙي..... پاڻي پيار
ڪان	۲- پيالي..... شربت وجه
مر	۳- هن قلم..... ڪاپيءَ..... لک
مان	۴- پٽ..... گهگهي ڪڻ
وٽ	۵- پٽ..... ڪتاب ڪڻ
وٿان	۶- اسلمر..... پينسل وٽ
تي	
تان	
سان	

سَبَقُ سَتَرَهون

لِڪَ لڪوٽي راند

اچو ته لڪَ لڪوٽي راند ڪريون.
 اَسلمَ، تُون هِتَ بيٺُ،
 هيءُ پُڙُ آهي.
 هن ڪپڙي سان پنهنجون اکيون ٻڌُ.
 اسين سڀ وڃي ٿا لڪون.
 تُون اسان کي ڳولُ.
 افضلَ، تون ڪوڪَ ڪرُ.
 اجهو هو اسان کي پيو ڳولي.
 اعظم ڪاپي پيو!
 چڱو، سليم، هاڻي تون اڪيون ٻڌُ،
 هاڻي تون آڱَ ڏي.

مشق

(الف) خال پريو:

۱- اچو ته لڪَ لڪوڻي..... ڪريون.

۲- هيءُ..... آهي.

۳- هن..... سان پنهنجون..... ٻڌ.

۴- تون اسان کي.....

۵- هاڻي تون..... ڏي.

(ب) هيٺيان لفظ لکي ڏيکاريو:

لڪَ لڪوڻي- پڙ- ڳول- ڪاپي- ٻوٽ- آڱ.

(ج) هيٺين لفظن جا ضد لکو:

۱- اچو (وڃو- گهمو- ڊوڙو)

۲- بيهُ (ويهه- اُٿ- سُمه)

۳- ٻڌ (ڏس- ڪول- ٺاه)

۴- ڏي (وٽ- سٽ- مار)

(د) جملا ٺاهيو:

راند ڪري ٿو.	لڪَ لڪوڻي	اچ	اَسلم
راند ڪريون.		ڪالهه	
راند نٿو ڪري.		سپاڻي	
راند ڪندو.		روزانو	
راند ڪري رهيو آهي.		اچ ته	
راند ڪانه ڪئي.			
راند ڪندو آهي.			

سَبَقُ ارڙهون

هاري

هاري پيارا جوان سگهारा،
مُلڪَ مَني جا جيءَ جيارا.

مَهَلَ ملي ٿئي پاڻ ملهائج،
مَحنتَ جا ڪي، مِينهنَ وسائج.

تنهنجي محنت لائي رَنگُ،
ڏُڪَ وِجن، ٿئي سُڪَ جو سَنگَ.

سَلي سَلي جي ڪر سَنپارَ،
ڪَٽي مَنجهان ٿين ڪيچَ خَرارَ.

تنهنجي محنت مُلڪَ جو مانُ،
شالَ جيئڻ تون هاري جوان.

مشق

(الف) شاعر، هاريءَ کي جيڪي چوي تو سو

پنهجن لفظن ۾ ٻڌايو.

(ب) هيئن لفظن جي معنيٰ لکو:

سگههرا - مهل - سک - ڳڻ.

(ج) خال ڀريو:

پڙهڻ _____ پڙه _____ پڙهو _____

لکڻ _____ لک _____ لکڻ _____

پيڻ _____ پي _____ پيڻ _____

ڊوڙڻ _____ ڊوڙ _____ ڊوڙڻ _____

(د) هيئن لفظن جا ضد ڏيو، جيئن:

منو _____ ڪوڙو _____

جوان _____ جوان _____

سگهارو _____ سگهارو _____

ڪڻي _____ ڪڻي _____

ڏک _____ ڏک _____

سَبَقُ اُوڻيهون

پاڇيون ۽ ميوا

الله تعاليٰ، انسان لاءِ، ڪيتريون ئي نعمتون پيدا ڪيون آهن. جن ۾ پاڇيون ۽ ميوا به اچي وڃن ٿا. پاڇين توڙي ميون لاءِ، سٺي زمين جي ضرورت آهي ۽ پاڻي به جهجهو گهرجي.

پاڇيون هر موسم ۾ ٽين ٽيون: اونهاري جو پينديون، توريون، ڪريلا، ڪڏو، لوڻڪ، ميه ۽ مرچ ٿين. سياري جو بند گوبي، گل گوبي، گوگڙو، گجر، موريون، پٿاڻا، ٿماتا، ٿومر، بصر، واڱڻ ٿين. ڪن هنڌ وري ٻه به ٿين.

ميون جي به موسم ٿيندي آهي. اونهاري جو آنب، ڪجور، قاروا، ليما ۽ ٿوت، انگور ۽ زردالو ٿين. سياري ۾ وري پير، موسميون، نارنگيون، زيتون ۽ ڪيوڙي جون ڦريون ٿين.

پاڇين ۽ ميون ۾ طاقت رکيل آهي، جن جي کائڻ سان، انسان سگهارو ٿئي ٿو. ڪيتريون پاڇيون ۽ ميوا ته بيمار جي خاص خوراڪ آهن.

مشق

(الف) هيٺين سوالن جا جواب ڏيو:

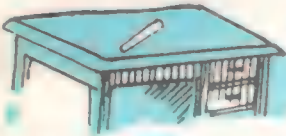
- ۱- الله تعاليٰ اسان جي ڪاٺ لاءِ ڇا پيدا ڪيو آهي؟
- ۲- اونهاري جون ڪهڙيون ڀاڄيون آهن؟
- ۳- سياري جون ڪهڙيون ڀاڄيون آهن؟
- ۴- اونهاري ۾ ڪهڙا ميوا ٿين؟
- ۵- سياري ۾ ڪهڙا ميوا ٿين؟

(ب) جملا ٺاهيو:

ورتي - ورتيون/ ورتو - ورتا	ڪتاب - ڪتاب	مون —————	(مان)
پڙهي - پڙهيون/ پڙهيو - پڙهيا	ڪاپي - ڪاپيون	اسين —————	(اسين)
لکي - لکيون/ لکيو - لکيا	پينسل - پينسلون	تو —————	(تو)
پڇيو - پڇيا	رَبَّز - رَبَّز	توهين —————	(توهين)
ڏنو - ڏنا	قَلَم - قَلَم	هن —————	(هو)
	لفظ - لفظ	هنن —————	(هو)
	سوال - سوال		
	جواب - جواب		

سَبَقُ وَيَهون

ڪَمَرُ ڪارُ

خاني مان ڪتابُ ڪڍُ.

ڪيسي ۾ ڦلَمُ وِجھُ.

ڪُرسِيءَ تان ٽُوالُ کڻُ.

اَسلمَر ڪان پين وَٺُ.

ميز تي چاڪُ رکُ.

بورڊ صاف ڪرُ.

بورڊ تي چاڪَ سان لکُ.

چاڻو۽ سان ڪلڪ گھڙُ.

مَسُ سان ڪاپيءَ تي لکُ.

افضلَ کي ڪتابَ ڏي.

اُستاد کي سَلامُ کَر.

اعظم سان هَتْ مِلاءِ.

هاڻي گِهِنْدُ هُن تہ،

بار گهر وِجن.

مشق

(الف) مِٺيان خال ڀريو:

ڪي - ڀر - مان	۱- خاني..... رول وِجھ
کان - تي	۲- ميز..... ڪتاب رکُ
وٽان	۳- اڪبر..... ڪاپي ڏي
	۴- ڪَٻَٽ..... ڪپڙا ڪَڍُ
	۵- اسلم..... پينسل وٺُ
	۶- دريءَ..... ٻوٽ هٽاءِ

(ب) نوان لفظ ٺاهيو، جيئن:

خانو ————— خاني

کيسو —————

گهوڙو —————

چوڪرو —————

(ج) پنج پنج پيرا لکو:

پَرڻُ - لَکڻُ - وِڌڻُ - وَجھڻُ - کَڻڻُ.

(د) خال ڀريو:

ڪي - ۾ -	۱ - اڪبر دوست..... خط لکي ٿو.
سان - تي.	۲ - چوڪري چاقوءَ..... انب وڍي ٿي.
	۳ - هُو خاني..... رول وجهي ٿو.
	۴ - هُو ڪرسيءَ..... ٽوال رکي ٿو.

هن ڪتاب جا جملي حق ۽ واسطا
 سنڌ ٽيڪسٽ بڪ بورڊ، ڄامشورو وٽ محفوظ آهن.
 سنڌ ٽيڪسٽ بڪ بورڊ، ڄامشورو جو تيار ڪيل ۽ سنڌ صوبي
 جي تعليم کاتي جو صوبي جي پرائيمري اسڪولن لاءِ
 واحد درسي ڪتاب طور منظور ڪيل.
 ڪتاب جي نصاب جي جائزي واري قومي ڪميٽي جو سنڌ آريل.

قومي ترانو

پاڪ سرزمين شاد باد ڪشور حسين شاد باد
 تونشانِ عزمِ عالي شان ارضِ پاڪستان
 مرڪز يقين شاد باد
 پاڪ سرزمين ڪانظام قوتِ اخوتِ عوام
 قوم، ملڪ، سلطنت پابنده تابنده باد
 شاد باد منزلِ مُراد
 پرچمِ ستاره و هلال رهبرِ ترقي و ڪمال
 ترجمانِ ماضي، شانِ حال جانِ استقبـال
 سايه خدا ئي ذوالجلال

سيريئل نمبر	46928	ڪوڊ نمبر	42
ڇپڻ جي تاريخ	ڇاپو نمبر	تعداد اشاعت	قيمت
فيبروري 1996	ٻيو	75000	9.90

پڙهندڙ نسل . پ ن

The Reading Generation

1960 جي ڏهاڪي ۾ عبدالله حسين ”اُداس نسلين“ نالي ڪتاب لکيو. 70 واري ڏهاڪي ۾ وري ماڻڪ ”لڙهندڙ نسل“ نالي ڪتاب لکي پنهنجي دور جي عڪاسي ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي. امداد حسينيءَ وري 70 واري ڏهاڪي ۾ ئي لکيو:

انڌي ماءُ جڙيندي آهي اونڌا سونڌا ٻارَ
ايندڙ نسل سَمورو هوندو گونگا ٻوڙا ٻارَ

هر دور جي نوجوانن کي اُداس، لڙهندڙ، ڪڙهندڙ، ڪڙهندڙ، ٻرندڙ، جُرنندڙ، ڪِرندڙ، اوسيئڙو ڪندڙ، پاڙي، ڪاڻو، پاڇوڪڙ، ڪاوڙيل ۽ وڙهندڙ نسلن سان منسوب ڪري سگهجي ٿو، پر اسان انهن سڀني وچان ”پڙهندڙ“ نسل جا ڳولائو آهيون. ڪتابن کي ڪاڳر تان ڪڍي ڪمپيوٽر جي دنيا ۾ آڻڻ، ٻين لفظن ۾ برقي ڪتاب يعني e-books ٺاهي ورهائڻ جي وسيلي پڙهندڙ نسل کي وَڌڻ، ويجهڻ ۽ هڪ ٻئي کي ڳولي سَهڪاري تحريڪ جي رستي تي آڻڻ جي آس رکون ٿا.

پڙهندڙ نسل (پَن) ڪا به تنظيم ناهي. اُن جو ڪو به صدر، عهديدار يا پايو وجهندڙ نه آهي. جيڪڏهن ڪو به شخص اهڙي دعويٰ ڪري ٿو ته پڪ ڄاڻو ته اهو ڪوڙو آهي. نه ئي وري پَن جي نالي کي پئسا گڏ ڪيا ويندا. جيڪڏهن ڪو اهڙي ڪوشش ڪري ٿو ته پڪ ڄاڻو ته اهو به ڪوڙو آهي.

جهڙيءَ طرح وٽن جا پَن ساوا، ڳاڙها، نيرا، پيلا يا ناسي هوندا آهن اهڙيءَ طرح پڙهندڙ نسل وارا پَن به مختلف آهن ۽ هوندا. اهي ساڳئي ئي وقت اداس ۽ پڙهندڙ، ٻرندڙ ۽ پڙهندڙ، سُست ۽ پڙهندڙ يا وڙهندڙ ۽ پڙهندڙ به ٿي سگهن ٿا. ٻين لفظن ۾ پَن ڪا خصوصي ۽ تالي لڳل ڪلب Exclusive Club نه آهي.

ڪوشش اها هوندي ته پَن جا سڀ ڪم ڪار سهڪاري ۽ رضاڪار بنيادن تي ٿين، پر ممڪن آهي ته ڪي ڪم اجرتي بنيادن تي به ٿين. اهڙي حالت ۾ پَن پاڻ هڪٻئي جي مدد ڪرڻ جي اصول هيٺ ڏي وٺ ڪندا ۽ غيرتجارتي non-commercial رهندا. پَن پاران ڪتابن کي ڊجيٽائيز digitize ڪرڻ جي عمل مان ڪو به مالي فائدو يا نفعو حاصل ڪرڻ جي ڪوشش نه ڪئي ويندي.

ڪتابن کي ڊجيٽائيز ڪرڻ کان پوءِ اهم مرحلو ورهائڻ distribution جو ٿيندو. اهو ڪم ڪرڻ وارن مان جيڪڏهن ڪو پيسا ڪمائي سگهي ٿو ته پلي ڪمائي، رڳو پَن سان اُن جو ڪو به لاڳاپو نه هوندو.

پَن کي کليل اکرن ۾ صلاح ڏجي ٿي ته هو وس پٽاندڙ وڌ کان وڌ ڪتاب خريد ڪري ڪتابن جي ليکڪن، ڇپائيندڙن ۽ ڇاپيندڙن کي همٿائين. پر ساڳئي وقت علم حاصل ڪرڻ ۽ ڄاڻ کي ڦهلائڻ جي ڪوشش دوران ڪنهن به رڪاوٽ کي نه مڃن.

شيخ اياز علم، ڄاڻ، سمجھ ۽ ڏاهپ کي گيت، بيت، سٺ، پُڪار سان
تَشْبِيه ڏيندي انهن سڀني کي بَمَن، گولين ۽ بارود جي مدِ مقابل بيهاريو
آهي. اياز چوي ٿو ته:

گيتَ به ڄڻ گوريلا آهن، جي ويريءَ تي وار ڪَرن ٿا.

....

ڄڻ ڄڻ جاڙ وڌي ٿي جڳ ۾، هو ٻوليءَ جي آڙ چُپن ٿا؛
ريتيءَ تي راتاها ڪن ٿا، موٽي مَنجهه پهڙا چُپن ٿا؛

....

ڪالهه هُيا جي سُرخ ڳلن جيئن، اڄڪلهه نيلا پيلا آهن؛
گيتَ به ڄڻ گوريلا آهن.....

....

هي بيتُ آئي، هي بَمَ- گولو،

جيڪي به کُٽين، جيڪي به کُٽين!

مون لاءِ ٻنهي ۾ فَرَقُ نه آ، هي بيتُ به بَمَ جو ساٿي آ،

جنهن رِٿ ۾ رات ڪَيا راڙا، تنهن هُڏ ۽ چَمَ جو ساٿي آ -

ان حساب سان اڻڄاڻائي کي پاڻ تي اهو سوچي مڙهڻ ته ”هاڻي ويڙهه ۽
عمل جو دور آهي، اُن ڪري پڙهڻ تي وقت نه وڃايو“ نادانيءَ جي نشاني
آهي.

پَنَ جو پڙهڻ عام ڪتابي ڪيڙن وانگر رُڳو نصابي ڪتابن تائين
محدود نه هوندو. رُڳو نصابي ڪتابن ۾ پاڻ کي قيد ڪري ڇڏڻ سان سماج
۽ سماجي حالتن تان نظر ڪڍي ويندي ۽ نتيجي طور سماجي ۽ حڪومتي
پاليسيون policies اڻڄاڻن ۽ نادانن جي هٿن ۾ رهنديون. پَنَ نصابي ڪتابن
سان گڏوگڏ ادبي، تاريخي، سياسي، سماجي، اقتصادي، سائنسي ۽ ٻين

ڪتابن کي پڙهي سماجي حالتن کي بهتر بنائڻ جي ڪوشش ڪندا.

پڙهندڙ نسل جا پڻ سڀني کي **ڇو، ڇا، ۽ ڪيئن** جهڙن سوالن کي هر بيان تي لاڳو ڪرڻ جي ڪوٺ ڏين ٿا ۽ انهن تي ويچار ڪرڻ سان گڏ جواب ڳولڻ کي نه رڳو پنهنجو حق، پر فرض ۽ اڻٽر گهرج unavoidable necessity سمجهندي ڪتابن کي پاڻ پڙهڻ ۽ وڌ کان وڌ ماڻهن تائين پهچائڻ جي ڪوشش جديد ترين طريقن وسيلي ڪرڻ جو ويچار رکن ٿا.

توهان به پڙهڻ، پڙهائڻ ۽ ڦهلائڻ جي ان سهڪاري تحريڪ ۾ شامل ٿي سگهو ٿا، بس پنهنجي اوسي پاسي ۾ ڏسو، هر قسم جا ڳاڙها توڙي نيرا، ساوا توڙي پيلا پن ضرور نظر اچي ويندا.

وڻ وڻ کي مون پاڪي پائي چيو ته ”منهنجا پاءُ
پهتو منهنجي من ۾ تنهنجي پڻ پڻ جو پڙلاءُ.“
- اياز (ڪلهي پاتم ڪينرو)